

BUYBAUMIA

MEDEDELINGEN VAN DE
BRYOLOGISCHE WERKGROEP
VAN DE
NED. NAT. HIST. VER.

3e Jaargang no. 3/4
Oct./Nov. 1949

RED. ADRES: W. MEIJER
PR. HENDRIKKADE 96
ZAANDAM, HOLLAND
ADM.: S. GROENHUYZEN,
WUTTENBACHSTR. 74
AMSTERDAM-O.
GEN. GIRO: (5550) 6.183

DE TEXEL-EXCURSIE.

(“Bryological excursions on the North-Sea island Texel”)
Door Wim D. Margadant en Victor Westhoff

De herfstexcursie werd op 6 en 7 November 1948 op Texel gehouden. Ter voorbereiding gingen wij tweeën 5 Nov. al en inventariseerden reeds een gedeelte van de Zanddijk en de Krimduinen bij Eierland, alsmede het Noordelijkste gedeelte van de Sluftervlakte en de vallei ten Westen hiervan. Alleen de Sluftervlakte wijkt af van de terreinen, die we op de excursie zelf zagen. Deze vlakte wordt nl. bij hoge springvloeden geheel door zeewater overstroomd, zodat daarna in komvormige lagere gedeelten de zoutconcentratie soms zeer hoog kan worden. Op zulke plaatsen groeien dus geen mossen. Op andere plaatsen, ongeveer de randstroken van de lage gedeelten, waar het zoutgehalte meestal veel lager is, heeft zich een Knobbies-gezelschap ontwikkeld, waarin enkele mossen voorkomen, nl. *Campylium polygamum*, *Drepanocladus adun-*

cus en Eurhynchium Stokesii. Op iets hogere zandige kopjes en randen groeit veel Rhytidiadelphus squarrosus. Bij een samenloop van ongunstige omstandigheden, bv. als een zeer hoge stormvloed gevolgd wordt door een lange periode van droog, zonnig weer, kan de zoutconcentratie in deze rand te hoog worden, zodat deze soort sterk lijdt en geheel dood lijkt. Bij gunstig weer treedt echter weer een langzaam herstel in. Met de morgenboot arriveerden de volgende dag Groenhuijzen, van Leeuwen, Meijer, Schimmel en Vergouw. De excursie begon met een fietstocht onder stralend weer van de Dennen naar de tuinen. In de Dennen lokte bij het Turfsluurswegje al een greppel met zwak stromend water. Het resultaat was boven verwachting: Anthoceros punctatus, mooi kapseldragend, werd volop aangetroffen. Daarnaast groeiden er veel smalbladige mosjes, waarvan het geslacht Pleuridium door de kapsels in het veld te herkennen was. Het mos, waarvan we tijdens de excursie dachten, dat het Webera annotina was, bleek echter Leptobryum pyriforme te zijn, eveneens voorzien van bruine broedkorreltjes in de oksels der bladen, maar anders gebouwd, nl. gaaf eirond, zonder een spoor van blaadjes en met kleine driehoekige cellen tussen de overige. Al deze soorten groeiden niet op de bodem van de greppel, maar op de 40 cm. hoge, ongeveer 80° hellende steile wanden en aan beide zijden op ongeveer dezelfde manier. Dit mag mede toegeschreven worden aan de taluds, die nog tot een meter boven de greppel oprezen, en aan het omringende dennenbos. De vegetatie van deze wanden maakte de indruk van Nanocyperion en wel van de associatie Isolepeto-Stellarium. Deze indruk werd bevestigd door de volgende opname, die de tweede van ons ter controle maakte op 29 Juni 1949 (nr. VW 49062):

Proefvlakte 2 x 0,40 m x 20 m (16 m²)

Hoge kruidlaag 20%, indringers van boven en beneden:

Holcus lanatus	+2 - 2.2	Epilobium obscurum	+1.1
Agrostis stolonifera	+2	Ranunculus flammula	+1.1
Lage kruidlaag tot 20 cm. hoog, 10% bsdekkend:			
Juncus bufonius	1.2	Lotus uliginosus	+1.1
Stellaria alsine	1.2	Taraxacum vulgatum coll.	+1.1
Isoplexis setacea	+2	Epilobium obscurum K.	+1.1
Anthoxanthum odoratum	+2	Galium palustre K.	+1.1
Erica tetralix K.	+2	Rumex acetosa K.	+1.1
Potentilla erecta	+1	Betula pubescens K.	+1.1
Sagina procumbens	+2	Alnus glutinosa K.	+1.1

Moslaag 80%

Anthoceros punctatus c. spor.	2.2-3	Mnium hornum	+1.2
Pleuridium subulatum "	} 2.5	Mnium undulatum	+2
P. acuminatum "		Marchantia polymorpha	+2
Leptobryum pyriforme "	2.2		

Ook een andere greppel, even verder, werd geïnspecteerd. Deze zonder stromend water en ongemeaid, had de normale begroeiing van een greppel op kalkarm zand: Mnium hornum, Eurhynchium stokesii, Pellia epiphylla, maar ook Sphagnum plumulosum. Deze vorm is op de rode en witte aanloopkleuren gedetermineerd; fibreuze cellen in de stambladen waren echter wel aanwezig, zodat het de vraag is, of er voldoende verschillen met de S. acutifolium in engere zin bestaan, om een aparte soort te rechtvaardigen.

Voorbij De Koog werd een heiterreintje vlak bij de Eendenskooi bekeken; een aantal soorten, waaronder Cephalozia starkei met perianthen en antheridien, werd hier genoteerd. Hierna kwam het mooiste terrein van de excursie: de Muizen. Vanaf de Zanddijk genoten we van het mooie overzicht over de Noordhelft van Texel's duinen: de lange rechte Zanddijk (omstreeks 1600 van de Koger duinen naar Eierland aangelegd); de duingroepen ervoor, de Slufterbollen, die door evenwijdige richels met de Koger duinen verbonden zijn, tussen deze grijs-groene duinen glinsterend het water van Muivlakte en Sluftervlakte, en de ontginning "De Nederlanden" heldergroen in dit wijde landschap. Dit geheel werd overkoepeld door een blauwe lucht met zware wolkengevaarten, die door de stevige wind snel voortbewogen werden.

In het Zuidelijk gedeelte der Slufterbollen werden veel typische duinmossen verzameld. In de eerste plaats groeide er massaal op plaatsen met open zand het Duinsterretje, Tortula ruralis var. arenicola, zoals overal elders in onze kalkrijke duinen.

Veel aandacht verdiende verder de mosflora der Noordhellingen, waar bijna steeds de prachtige soorten Rhytidiadelphus triquetrus en Hylocomium splendens groeiden. Voor Texel komt hier als speciale bijzonderheid bij Frullania tamarisci. Een kritische deelnemer betwijfelde een oude vondst van Bartramia pomiformis in een dergelijke vegetatie van de nabijgelegen Zanddijk, maar zijn twijfel werd gelogenstraft, doordat

we deze soort nu in de Slufterbollen vonden. Haar standplaats is specifiek; ze groeit speciaal op zeer steile, beschaduwde wandjes met een humuslaagje. Ditzelfde doen *Tortula subulata* en *Didymodon recurvirostris* (*D. rubellus*); maar in tegenstelling met *Bartramia* hebben deze twee een duidelijke voorkeur voor kalkrijk terrein. De vegetatie van deze Noordhellingen is af te lezen uit onderstaande tabel.

	Datum	5 XI	6 XI	7 XI 1948
	Nr opname	VW 48234	48235	48236
	Plaats	Krimduin SB	Westerduin	
	Expositie, inclinatie	N,45°	N,20°	N,45°
<u>Kensoorten van het Festuceto-Galietum</u>				
<i>Festuca ovina</i> ssp. <i>capillata</i> subvar. <i>frisia</i> A. et G.		2.2	2.2	+2
<i>Galium verum</i> var. <i>litorale</i> Breb.		+1	1.2	-
<u>Verbands-, orde- en Klasseensoorten:</u>				
<i>Carex arenaria</i>		+1	+1	2.1
<i>Viola canina</i> var. <i>dunensis</i> Beck.		+1	+1	+1
<i>Koeleria albescens</i>		+2	2.1	-
<i>Hieracium pilosella</i>		+1	1.1	-
<i>Jasione montana</i>		+1	+2	-
<i>Corynephorus canescens</i>		+2	-	-
<i>Cornicularia aculeata</i>		+2	-	-
<i>Aira praecox</i>		-	+1	-
<i>Peltigera polydactyla</i>		+2	-	-
<i>Vicia lathyroides</i>		-	1.1	-
<u>Differentierende soorten v.d. Polypodium-variant:</u>				
<i>Dicranum scoparium</i>		4.4	5.5	2.3
<i>Frullania tamarisci</i>		1.2-3	+2	+3
<i>Polypodium vulgare</i>		2.1	2.1	+1
<i>Rhytidiadelphus triquetrus</i>		+1-2	2.3	1.2
<i>Lophozia excisa</i>		1.2	1.2	-
<i>Cephaloziella</i> cf. <i>starksi</i>		+3	+3	-
<i>Bartramia pomiformis</i>		-	+3	-
<i>Parmelia physodes</i>		2.2	-	-
<i>Hylocomium splendens</i>		+2	-	-
<i>Lecidea granulosa</i>		-	+2	-
<i>Tortula subulata</i>		-	1.2	-

Andere soorten:

<i>Cladonia sylvatica</i>	1.2	2.2	2.2
<i>Hypnum cupressiforme</i> var. <i>ericetorum</i>	+2	1.2	5.5
<i>Ammophila arenaria</i>	2.1	+1	1.1
<i>Hieracium umbellatum</i>	+1	+1	+1
<i>Leontodon nudicaulis</i>	+1	+1	+1
<i>Lophocolea bidentata</i>	+2	1.2	-
<i>Polytrichum juniperinum</i>	+1	1.2	-
<i>Luzula campestris</i>	+1	+2	-
<i>Hypochoeris radicata</i>	+1	-	+1

Bovendien kwamen nog voor in een opname: nr. 48234: *Cladonia fimbriata*, *Mnium hornum*, *Galera hypnorum* (allen +2); nr. 48235: *Calamagrostis epigeios* (2.1), *Pseudoscleropodium purum* (1.2), *Veronica officinalis* (1.2), *Senecia jacobaea* (1.1-2); *Lotus corniculatus* (1.1); *Atrichum undulatum* (+2), *Cladonia glauca* (+2), *Peltigera canina* (+2), *Sieglingia decumbens* (+2), *Poa pratensis* (+2), *Plantago lanceolata*, *Polygala vulgaris*, *Rumex acetosa*, *Taraxacum* sect. *vulgaria*, *Trifolium dubium*; nr. 48236: *Cladonia impexa* (2.2), *Rosa pimpinellifolia* (2.1), *Campylopus pyriformis* (+2) en de soorten van het *Calluneto-Genistetum* in nr. 48236: *Calluna vulgaris* (5.5), *Empetrum nigrum* (3.5).

De opnamen 48234 en 48235 zijn te beschouwen als exemplaren van de *Polypodium*-variant van het *Festuceto-Galietum*, een voor Noord- en Noordoosthellingen karakteristieke variant van de in de Texelse duinen grote oppervlakten beslaande droge schapenweide. Opname 48236 kan niet meer tot dit gezelschap gerekend worden; het is een successie-stadium, vermoedelijk leidend tot de heide der Noordhellingen (*Polypodioto-Empetretum*).

Van de Slufterbollen kwamen we in de Noordelijke uitloper van de Muivlakte. Eerst bereikten we een aantal kleine delletjes, die door lage rugjes van de eigenlijke Muivlakte waren gescheiden. Hun vegetatie trok al meteen de aandacht door het optreden van *Schoenus nigricans*, de Knopbies. Nu kan deze soort zich nog zeer lang handhaven na uitdroging en lichte verzuring van het terrein, maar hier was geen sprake van relicten. De bodem van zo'n delletje vertoonde namelijk de interessante mosvegetatie van het *Schoenetum nigricantis metuonense*, met *Riccardia pinguis* en *R. sinuata*,

Pellia endivaefolia, *Campylium stellatum* (terwijl we in het Waddendistrict overigens in hoofdzaak *C. polygamum* vinden en slechts nu en dan in het Schoenetum *C. stellatum*, waarvoor het als locale kensoort kan gelden), *Drepanocladus aduncus* en *Fissidens adianthoides*. Het enthousiasme steeg echter nog veel meer, toen in een plukje, dat een der deelnemers uit zijn handen liet vallen, of dat bij, volgens zijn eigen lezing, even neergelegd had, *Preissia quadrata* herkend werd. Hierop volgde een wilde jacht, om er nog meer te vinden. Het resultaat was, dat *Preissia* in dit kommetje sterk in aantal gereduceerd werd, maar dat bovendien het enthousiasme het kookpunt bereikte, toen *Moerokia flotoviana* gevonden werd. Dit is de 4e Nederlandse vindplaats; alle zijn binnen een betrekkelijk gering aantal jaren bekend geworden.

Begrijpelijkwijze werd hier geruime tijd gezocht. Verderop lokten echter meer mooie terreinen. De Noordelijke uitloper van de Muivlakte zelf zag er uit als een ijk rietveld en had een drassige bodem met een zeer dikke moslaag. Hier werden verzameld: *Brachythecium mildeanum*, *Fissidens adianthoides* met veel sporogonen. *Mnium affine*, *Calliergonella cuspidata* (in grote massa's aanwezig) en *Sphagnum squarrosum*. Het Westelijke gedeelte hiervan lag in een ander IVON-hok, maar een uitvoerige inventarisatie zou te veel tijd vergen, zodat de Muirichel beklommen werd, die de scheiding vormt tussen Muivlakte en Binnen-Mui, met de in het broedseizoen streng bewaakte Lepelaarkolonie. Deze Muirichel leverde allereerst *Eurhynchium striatum*, die onder de hoge Duindoorns groeide. Daarna werd in het losse zand *Tortella flavovirens* gevonden. Deze soort, gebonden aan kalkhoudende grond en in het Duindistrict kenmerkend voor het Tortuleto-Phleestum *arenariae*, is Noordelijker in Nederland alleen nog maar van Vlieland bekend.

De Binnen-Mui zelf voldeed niet geheel aan de nu hoog gespannen verwachtingen. De mosvegetatie van het vochtige Noordelijke deel, dat we bezochten, bestond bijna geheel uit enorm dikke kussens van *Calliergonella* met hier en daar wat *Drepanocladus*.

In snel tempo werd de volgende richel nog overgestoken, echter niet zonder en passant de stammen en takken van de daar beschut groeiende hoge Vlieren van een flinke hoveel-

heid mos te ontdoen. Thuisgekomen bleken hier de 2 gewone *Orthotrichum*-soorten bij te zijn, de weinig-opvallende *Zygodon viridissimus*, een *Rhynchostegium*-soort en bovendien nog *Cryphaea heteromalla*. Dit mag wel als een interessante vondst beschouwd worden, daar onze generatie deze soort nog maar zeer zelden verzamelde, hoewel in de vorige eeuw een groot aantal vondsten bekend geworden zijn. Het verdient aanbeveling omdat een andere recente vondst ook aan Vlier betref, goed op onze Vlieren te letten. Het mos doet aan *Laskia* denken. Toen de Buiten-Mui bereikt was, waar een associaat van het *Samolito-Littorellatum* (*Littorellion*) de bodem van de vallei bedekte, werd het snel donker en was het praktisch alleen nog maar mogelijk om opvallende soorten als *Scorpidium scorpioides* te herkennen, die in een zone om het mosvrije *Littorella*-gezelschap groeide. De terugweg werd daarna enkele malen sneller afgelegd dan de heenweg.

Ondertussen waren van der Wijk, van Borssum Waalkes en Keeler met de middagboot op het eiland aangekomen. Zij zijn ook naar de Muivlakte gegaan, maar namen de Zuidelijke ingang, zodat zij de anderen, verscholen achter Noord-hellinkjes en in Schoenetum-delletjes, niet bereikt hebben. Maar ook aan die zijde is de Muivlakte interessant genoeg en zijn veel der genoemde soorten te vinden.

's Avonds werd ten huize van Rita Jonker een geanimeerde vergadering gehouden, waar het wel en wee der werkgroep uitvoerig besproken werd. De volgende morgen werden velen al vroeg wakker van de kou, doordat de naar N.O. gedraaide wind koude luchtmassa's in de slaatzolder voerde. Hiervan werd svenwel door verschillende deelnemers geprofitteerd om naar de Anthoceros-greppel te gaan en de weilanden, greppels en loofbosjes in de Westen, onder de Fonteinsnol, te verkennen. Dit leverde het bewijs, de reeds van de 2e Bryologische Kring bekende *Thamnum alopecurum* en *Pallavicinia Lyelli* hier nog steeds aanwezig waren, terwijl verder een aantal soorten verzameld werden, die in het eigenlijke duinterrein niet voorkomen, zoals *Fissidens taxifolius*, *F. bryoides* en *Pottia cf. truncata*.

Na het ontbijt werd in gezelschap van onze gastvrouw koers gezet naar de Westerdunnen, en wel speciaal het Natte Vlak, dat echter kurkdroog was, afgezien van een schapenputje. Deze

verdroging is veroorzaakt door de ontwatering der Ned. Heide de Mij. (sinds 1880), voortgezet door Staatsbosbeheer. Dit terrein was uitgesproken armer aan kalk dan dat van de voorgaande dag, wat in de mosvegetatie duidelijk tot uiting kwam. *Pleurozium schreberi*, *Ceratodon purpureus* en *Dicranum scoparium* waren wel de overheersende mossen, evenals in het binnenlandse Calluneto-Genistetum. Op kale, turfachtige plekken tussen de hei groeiden magere vormen van *Campylopus fragilis*, alsmede *Isopachys bicrenatus*, *Gymnocolea inflata* enz. Ook Veenmossen waren present. Gedeetermineerd zijn *Sphagnum acutifolium*, *auriculatum*, *fimbriatum* en *palustre*.

Noordhellingen hieromheen gaven een mooie begroeiing met *Rhytidiadelphus triquetrus* en *Hylacomium splendens* te zien (zie de tabel). Het maakte de indruk, dat het substraat van deze begroeiing zuurder was dan bij de overeenkomstige hellingen van de Mui. In plaats van *Bartramia* werd hier *Campylopus pyriformis* gevonden, die er sprekend op leek, maar afweek door de donkergroene kleur. Bij de prachtige *Juniperus*-groeiplaats ten Westen van dit vlak, waar het Staatsnatuurmonument geardeerd was door massaal heidsnijden vanwege Staatsbosbeheer, waren ook dichte *Campylopus*-pollen te vinden, ten dele *C. fragilis*, ten dele *C. pyriformis*.

Na deze terreinen, die ook somber leken door de voortdurende bewolking en de gure wind van deze dag, werd koers gezet naar het Zuiden, waar een vlak, oud duinterrein met verlaten akkers en schapenpoeltjes langs het fiespad naar Hoorn bezocht werd. Dit werd gemakshalve betiteld als het Maffenvlak, hoewel op de stafkaart deze naam staat bij een kleine vallei iets Noordwestelijker. Een dier verlaten akkers was "bezaaid" met plantjes van *Dicranella cerviculata*, waartussen verscheidene polletjes van een *Sphagnum* stonden, die met hetzelfde voorbehoud als hiervoor genoemd *S. plumulosum* genoemd kan worden. In een greppel bevond zich een fructificerende *Campylopus*-soort. Voorts werd bij een der poeltjes vlak bij het voetbalveld van Hoorn *Calliergon stramineum* gevonden, en er in *Plectocolea crenulata* en *Fossombronnia foveolata* (= *Dumortieri*). Tenslotte werd in een greppel even verder een *Sphagnum* der subsecun-

verzameld
dum-groep, die weer onderwerp kan zijn van een discussie over de soortswaarde der Warnstorffse vormen. Beslissend zijn hier de aantallen porien aan de ene of de andere kant der bladen, maar onder verschillende uitwendige groeivoorwaarden vlak naast elkaar blijken deze verschillend te zijn. Hierna kwamen de deelnemers voor de keus, naar een lokkende haard terug te gaan, of nog verder te zoeken in de door-dringende, koude wind. Dat in dit geval de kans gelopen werd, de laatste boot te missen, gaf bij valen de doorslag. Slechts Meijer en Margadant trokken verder, maakten een doorsteek door de Geul en bereikten snel hun doel, de Buiten-Geul, ook wel Keldermanspolder genaamd, die inderdaad deze moeite waard was. *Riccardia pinguis*, *Pellia endiviasfolia*, *Didymodon tophaceus*, *Campylium polygamum* en *Bryum flagellare* (= *B. Warneum*) stonden er in grote hoeveelheden en met kapsels. Een andere *Riccardia* werd in mooie exemplaren meegenomen. Later kweekte Meijer hieruit mooie kapsels. Hoewel de verdeling van antheridien en archegonien tweehuizig leek, bleken de betrokken thallus-lobben toch aan hun basis verbonden te zijn, hoewel de verbinding uiterst smal was. Daardoor is het met zekerheid vaststellen van *Riccardia incurvata* voor ons land uiterst moeilijk. De verleiding, om nog verder te snuffelen in dit mooie terrein met de aanvangsstadia der begroeiing van de duinvalleien, was groot, maar met het oog op de boot werd daar niet aan toegegeven.

Het slot van de excursie bestond hierin, dat we onze gastvrouw, Rita Jonker, thans Mevrouw Roskam, onze grote dank betuigden. De gehele excursie had zij in haar diverse logeergelegenheden onderdak kunnen brengen en bovendien onthaalde ze ons op een stevige en heerlijke maaltijd, waartegen niet ieders buikriem bestand bleek. Behalve door een later toegezonden boek gaven wij uiting aan onze dank, door in het gastenboek een aantal toepasselijke stellingen te poneren in de trant van die in de dissertatie van Jeanne Uri. Een laatste fikse fietstocht tegen wind in besloot dit weekend, dat 's Zaterdags door uitstekend weer begunstigd werd, maar waarop we de Zondag met minder aangenaam weer te kampen hadden. We hebben echter afgesproken, in het vervolg het herfstweekend niet zo laat in het jaar te houden, ook al, omdat de dagen dan zo kort zijn, dat de duisternis vroeg een einde maakt aan het herkennen van mossen in het veld.

Soortenlijst. De namen zijn die van de naamlijst in Buxbaumia I (4); de auteursnamen zijn hier weggelaten. De soortsaanduidingen zijn consequent met een kleine letter geschreven naar het voorbeeld van Kew en Leiden. Dit heeft de voordelen, dat geen onnodige tijd verspild wordt aan het uitzoeken, of zo'n naam al dan niet met een hoofdletter geschreven moet worden, en dat hetzelfde gebruik wordt gevolgd als bij de Zoologische namen. De afkortingen achter de naam geven het terrein aan, waar de soort waargenomen werd; afkortingen tussen haakjes geven in kritische gevallen de naam aan van de determinator, in wiens herbarium het betrokken materiaal in de regel berust. Behalve deze soorten zijn echter nog vele andere verzameld, maar van de algemene, in het veld met zekerheid herkenbare soorten is slechts van een enkele plaats bewijsmateriaal meegenomen.

De afkortingen zijn:

EM: Binnen-Mui J4-23-21
 EMR: Richel Binnen-Mui-Buiten-Mui J4-23-21
 BUM: Buiten-Mui J4-23-21
 BUG: Buiten-Geul J4-53-13
 D: Dennen J4-43-31
 E: Heitje pal W. van de Eendenkooi benoorden de Koog J4-23-23
 G: Geul J4-53-13
 H: Schapenpoeltjes en akkers benoorden het voetbalveld van Hoorn J4-43-51
 K: Krimduinen, Zuidelijk gedeelte, J4-14-14
 MR: "Muirichel" (Muidevlakte/Binnen-Mui) J4-23-21
 MV: Muidevlakte J4-23-22
 N: Natte Vlak en omgrenzende duinen J4-42-22
 SB: Slufterbollen, Zuidelijk deel, J4-23-22
 SO: Sluftervlakte, N.O.hoek J4-14-14
 SW: Sluftervlakte, N.W.hoek, J4-14-11
 T: Tureluursweg enz., Dennen J4-33-51
 VS: Vallei ten W. van de Sluftervlakte J4-14-11
 W: Westen, weiden, sloten en loofbosjes vlak ten O. van de Fonteinssol J4-53-33
 Z: Zanddijk bij de Krimduinen, J4-14-14
 (A): E. Agsteribbe, (G): S. Groenhuijzen; (Ma): W.D. Margadant; (Me): W. Meijer, (We): V. Westhoff; (Wij): R. van der Wijk.

MUSCI:

Amblystegium serpens SB- Atrichum undulatum MV, T, W-
 Aulacomnium palustre MV - Barbula convoluta BUG
 Bartramia pomiformis SB - Brachythecium albicans SV, T, BUG-
 B. mildeanum MV, BUG - B. rutabulum SV, E, BUM, N -
 Bryum argenteum SB - Bibimum MV (Me) -
 B. capillare SB (Me), K (Ma) - B. flagellare (B. warneum) BUG (Ma) -
 B. inclinatum SB (Ma, Me) - B. intermedium SB (Ma) -
 B. pendulovatum BUG (Me) - B. ventricosum MV, BM (Ma) -
 Calliergonella cuspidata SO, MV, BM, BUM, T, W, G -
 Calliergon cordifolium W (Me) -
 C. stramineum H -
 Campyllum polygamum SW, SO, MV, BUM, BUG
 Camptothecium lutescens K, SB - Campyllum
 . protensum MV (G) - C. stellatum MV (G, Me) -
 Campylopus fragilis N, H(A) - C. pyriformis N, H(A) -
 Ceratodon purpureus E, SB, BM, T, W, N, H., var. conicus, vegeta-
 tief: K (Ma) -
 Cryphaea heteromalla BMR (Ma) - Dicranella cerviculata H -
 D. heteromalla E, W, T - Dicranum bonjeani T -
 D. scoparium VS, K, E, SB, BM, T, D, N, H, G -
 Didymodon recurvirostris (D. rubellus): SB (Ma & We)
 D. tophaceus BUG -
 Drepanocladus aduncus SW, SO, MV, BM, BUM, W, H, G, BUG -
 D. fluitans H - D. lycopodioides N (G) -
 D. Sendtneri BM (Ma) D. vernicosus N (Wij) -
 Eurhynchium stokesii SW, SO, E, SB, MV, W, N -
 E. striatum SV, MR - Fissidens adianthoides MV -
 F. bryoides W - F. taxifolius W -
 Funaria hygrometrica VS - Hylocomium splendens K, SB, T, H -
 Hypnum cupressiforme VS, K, E, SB, BM, BUM, T, W, N, H, G, -
 Leptobryum pyriforme T, W - Leptodictyum riparium MV (G) -
 L. trichopodium var. kochii H (G) -
 Mnium affine MV, T - M. hornum K, E, T, W, N -
 M. punctatum MV - M. undulatum VS, T, W -
 Orthotrichum affine BMR - O. diaphanum BMR -
 Plagiothecium denticulatum coll. W -
 P. undulatum D - Pleuridium subulatum T (Ma, Me, G)
 Pleurozium schreberi K, T, N -
 Pohlia bulbifera N (Ma) - P. nutans E, H -

- Polytrichum commune D,N - P. juniperinum K,E,SB,N,H -
 P. piliferum K,SB,N - Pottia cf. truncata W -
 Pseudoscleropodium purum VS,E,SB,EM,T,N -
 Racomitrium canescens K,N - Rhynchostegium confertum BMR(Ma)
 R. megapolitanum SB(Me) - Rhytidiadelphus squarrosus
 K,T,W -
 R. triquetrum K,SB,N - Scorpidium scorpioides BUM -
 Sphagnum auriculatum N(Wij)-S. fimbriatum E,N-
 S. inundatum H - S. palustre N.H.;-var. squarrosum
 W(Ma,Me)
 S. plumulosum MV(G),N,T,H (Ma)-
 S. squarrosum MV - S. subsecundum s.l. (Me)
 Thuidium alopecurum W - Thuidium tamariscinum MV-
 Tortella flavovirens VS,EM- Tortula ruralis var. arenicola
 VS,K,E,SB,MR,BMR,BUM,N,G,BUG -
 Tortula subulata K,SB,MR -
 Weissia controversa W -
 HEPATICAE. Anthoceros punctatus T - Calypogeia trichomanis
 E,MV,T,W,N -
 Cephalozia bicuspidata N,H - Cephaloziella spec. K,T -
 C. starkei SB,E,N - Chiloscopus polyanthus MV -
 Fossombronia foveolata H(Me)-Frullania tamarisci K,SB,N-
 Gymnocolea inflata N - Isopachtes bicrenatus N -
 Lophocolea bicentata K,E,SB,T,H - L. heterophylla W,H -
 Lophozia excisa K,SB - L. ventricosa H -
 Marchantia polymorpha T - Moerckia flotoviana MV-(in herb.
 Ma)
 Pallavicinia lyellii W(Me) -Pellia endiviaefolia MV,BUG -
 P. epiphylla E,MV(G), T - Plectocolea crenulata + f. gracillima H -
 Preissia quadrata MV - Riccardia incurvata H(G) -
 R. cf. multifida SW,W(G) - R. pinguis SW,SO,BUG -
 R. sinuata MV,G(Me),H(Me),BUG(Me) -

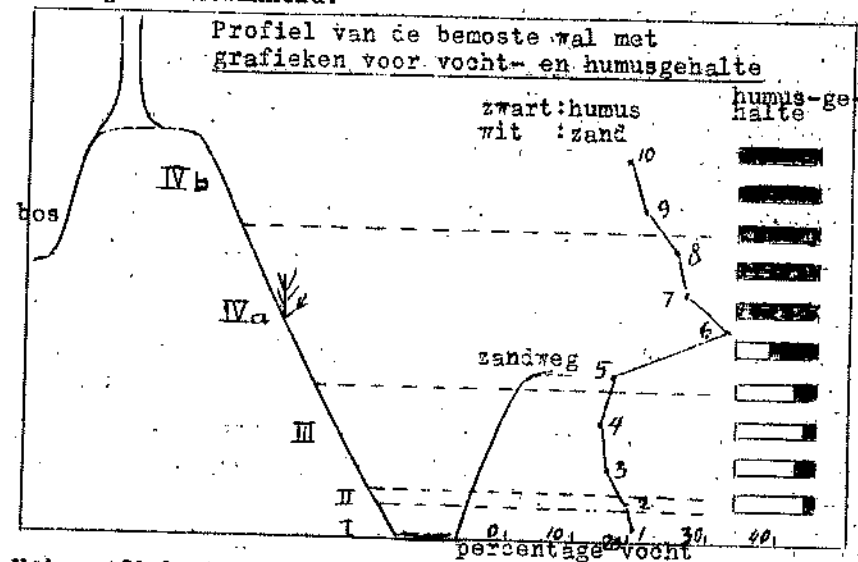
DE ZONERING VAN EEN BEMOSTE WAL

door J. van Borssum Waalkes, Bot. Lab. te Groningen.

Bij zonerings in vegetatie zijn wij in de regel geneigd te denken aan een hooggebergte met boomgrens en wat diep meer zij. Iets dergelijks zien wij echter ook, wanneer wij de

mosvegetatie bekijken van een houtwal, maar het zal zonder meer duidelijk zijn, dat het hier niet de temperatuur is, doch klaarblijkelijk de vochtigheid, die de begroeiing bepaalt.

Wij hebben getracht deze zonerings te bestuderen aan een mooie wal, die de Noordelijke afsluiting vormt van het z.g. Quintusbos te Glimmen (ten Z. van Groningen). Het Quintusbos is een oud landgoed, waarvan de beplanting voornamelijk uit beuken bestaat, zoals dat gebruikelijk is. Onze wal wordt voor het grootste deel beschermd door deze beuken, ten dele ook door enkele sparren en het is te begrijpen, dat de heester- en kruidenflora er niet rijk zal zijn, echter is de mosflora des te meer ontwikkeld. De hele wal is bedekt met een zo goed als aaneensluitende moslaag, rijk aan soorten, alle goed ontwikkeld.

Het profiel van de wal ziet er uit als op de tekening; naar links ligt het bos, waarvan de bodem achter de wal dus hoger ligt dan de zandweg geheel rechts. Wal en weg worden gescheiden door een diepe greppel, op de bodem waarvan meestal enig water staat, dat tijdens de waarnemingen vrij laag stond. Bestudeerd werd nu de vegetatie van de bodem van de greppel

tot de top van de wal. De helling is 60 tot 70°, terwijl de hoogte over de helling gemeten gemiddeld 2,5 m bedraagt. De ondergrond zowel als het lichaam van de wal bestaan uit lichtgeel zand met hier en daar oerplekken; keilasm ontbreekt. Over de humus wordt aanstonds nader gesproken. In studie werd vooral genomen een traject van 20 m lengte, dat het meest homogeen was, en op een enkel bosbessenstruikje na vrij van onderhout. Van kruiden was vrijwel niets te zien (het was Maart).

In eerste instantie werd op het oog de wal van onder tot boven in zones verdeeld. Het zijn de volgende:

I. Hoogte + 18 cm. gekenmerkt door zeer geringe begroeiing. Zoals gezegd stond het water in de greppel laag; aangenomen moet worden, dat de nagenoeg kale zone meestal onder water ligt.

II. Hoogte + 10 cm., een zone gekenmerkt door het overheersen van *Pellia epiphylla*, door de roodachtig aangelopen, donkergroene kleur van de volgende zone te onderscheiden.

III. Hoogte + 70 cm., een zone met overwegend *Diplophyllum albicans*.

IV. Hoogte + 1,5 m., waar *Mnium hornum* overweegt. Deze zone is nog weer onder te verdelen in:

a. Zone met veel *Plagiothecium denticulatum* 1 m hoog.

b. Zone met *Hypnum cupressiforme* + 0,5 m hoog.

Hieronder volgt de nadere sociologische analyse. Bij de bedekkingen zijn de kennelijke beschadigingen van de vegetatie niet meegeteld.

Nummer van de zones bedekking in %	I	II	III	IVa	IVb
	5	80	100	90	90
<i>Pellia epiphylla</i>	+	$\frac{3}{2}$			
<i>Dicranella heteromalla</i>		$\frac{2}{2}$	+	+	+
<i>Diplophyllum albicans</i>		+	$\frac{4}{4}$	+	
<i>Calyptogeia trichomanis</i>		1	+	+	
<i>Mnium hornum</i>	+	+	2	3	3
<i>Polytrichum formosum</i>	r		1	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$
<i>Plagiothecium denticulatum</i>				$\frac{2}{2}$	+
" <i>undulatum</i>				+	+
<i>Hypnum cupressiforme</i>					$\frac{2}{2}$
<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>					+
<i>Dicranum undulatum</i>					+

De eerste gedachte, die men krijgt, wanneer men zich afvraagt, welke de oorzaak is van deze zonering, is dat de vochtigheid, die naar boven zou afnemen, het karakter van de vegetatie bepaalt, en in dit verband hebben wij ruwe vochtigheidsbepalingen gedaan van de oppervlakkige bodemlaag. Kolommetjes aarde van + 7 cm. lengte werden met behulp van glazen buisjes (diamter ruim 2 cm) uit de bodem gestoken op verschillende hoogten zoals in de figuur is aangegeven en wel in drie reaksen. Met een kurk werden de buisjes afgesloten en thuis gekomen, gewogen. Daar de buisjes vooraf gewogen waren, kon de hoeveelheid aarde door aftrekken berekend worden. In een oven werd nu de aarde in de buisjes zonder kurk op + 60°C gedurende 48 u gedroogd. Na afloop werd weer met kurk gewogen en kon het verdampte vocht worden berekend in procenten van het vers gewicht; drie bepalingen mislukten door breken van de buisjes. Hieronder volgt het resultaat met de gemiddelden:

No.	Vochtgehalte in procenten			
	a.	b.	c.	gem.
10	15,5	18,5	15,7	16,8
9	20,8	17,2	18,6	18,9
8	25,6	---	23,9	24,7
7	26,7	25,2	---	25,9
6	34,6	30,7	32,7	32,7
5	10,2	29,6	12,9	17,6
4	15,1	14,3	---	14,7
3	16,2	17,8	12,6	15,5
2	18,9	19,6	18,2	18,9
1	20,7	20,5	20,0	20,4

Bekijken wij de graphiek van de gemiddelden, dan zien wij dat eerst de vochtigheid naar boven over een kort traject langzaam afneemt, maar daarna met toenemende snelheid stijgt, om in het onderste gedeelte van de *Mnium hornum*-zone een maximum te bereiken; daar boven daalt de vochtigheid weer.

De verklaring van dit verschijnsel wordt duidelijk, wanneer wij de aard van de kolommetjes bekijken en in het bijzonder letten op de dikte van de humuslaag, tenminste als wij de laag die van het onderliggende gele zand door de

zwarte kleur verschilt als humus of in ieder geval als humushoudend zand mogen beschouwen. De grens is uiteraard niet scherp, daarom hebben wij ook afgerond op halve centimeters.

De verdeling van humus en zand in de grondmonsters.

(vol : geheel met humus gevuld, de cijfers geven het aantal cm. zand aan).

No.	a.	b.	c.	gsm.
10	vol	vol	vol	vol
9	vol	vol	vol	vol
8	vol	-	vol	vol
7	vol	vol	-	vol
6	vol	vol	vol	vol
5	2,5	vol	3,5	4,0
4	2,0	4,5	-	2,2
3	0,5	1,5	1,0	1,0
2	2,0	2,5	2,0	2,2
1	1,5	9,0	0,5	0,7

Als lengte voor de geheel met humus gevulde buisjes is voor de berekening van het gemiddelde 7 cm. genomen. Geheel juist is dit niet, daar de humuslaag wel dikker kan zijn, maar op het eindresultaat heeft het niet veel invloed.

Duidelijk zien wij (zie figuur), dat in het onderste gedeelte van de greppel de sterke stijging van de vochtigheid in verband staat met de humushoeveelheid; de humushoudende grons houdt meer vocht vast, dan humusarme grond.

Hogerop zien wij de vochtigheid echter weer dalen.

De vraag is hoe de humus in zone IV is gekomen.

Bezien wij punt 10 van de graphiek, dan valt op, dat de vochtigheid er gemiddeld even groot is als tussen 3 en 2, terwijl de begroeiing bij de laatste twee punten heel anders is dan bij 10. Bij nadere beschouwing van het profiel blijkt nu, dat de grens tussen III en IV ongeveer samenvalt met het niveau van de weg. Het zand beneden de grens blijkt hard en gelaagd te zijn, terwijl de grond boven de grens veel losser is en ongelaagd. De meest waarschijnlijke oplossing is dus, dat het gedeelte boven de grens van III en IV opgeworpen is; de structuur van de

grond is daardoor anders en dit bepaalt de mosvegetatie. Dat de grens tussen III en IV zo scherp is, pleit niet voor de aannahme dat het verschil in vochtgehalte het gevolg zou zijn van verschillen in begroeiing; de zones zouden dan veel meer in elkaar moeten overgaan. Ook lichtinval is een factor van minder groot belang. De grens zou dan evensneens onscherp zijn en tevens lager moeten liggen. Hierbij komt, dat de tegenoverliggende greppelwand dezelfde zones heeft; alleen IV ontbreekt nagenoeg.

De wal is waarschijnlijk aan de buitenkant opgestapeld met losse plaggen of zoden, die in de loop van de tijd zijn vergaan. Voor de vorming van de Pellia-zone moet wel in de vochtigheid verantwoordelijk worden geacht. Vaakt staat het water in de greppel veel hoger, zodat dan onderaan veel vochtiger is.

Summary (Moss zones on a bank)

The bank shows a vegetation with the following zones of dominant species, from the bottom till the summit: *Pellia epiphylla*, *Diplophyllum albicans* and *Mnium hornum*. During the dry season several series of determinations of moisture- and humus percentages were made. There exist perhaps a correlation between the rather low percentage of moisture in the lower zones with low percentage of humus. The highest moisture percentage was found in the *Mnium hornum* zone which shows also the highest humus percentage. It is obvious that this part of the bank has been made artificial of humus rich material (Sods). The higher part of the *Mnium hornum* zone is drier during the dry season than the lower. It has the same moisture percentage as the *Pellia* zone!

Perhaps *Mnium hornum* reacts especially on high humus percentage and *Pellia* on high moisture in the bottom of the ditch during the wet season.

Bryophyten van Kotten en omgeving

door Kees Booy.

Tijdens enkele vacantiedagen in Juli 1948 in Kotten doorgebracht werden op verschillende plaatsen mossen verzameld, waardoor het mogelijk werd op de lijst van S. Groenhuyzen in Buxb. I, 56 (1947) een kleine aanvulling te geven. Dit is niet verwonderlijk daar de omgeving van Kotten evenmin als menig ander gebied volledig geïnventariseerd is, anderszins werd ook aan andere terreinen, met name Kleine Beek, Oedingse Beek en Italiaanse Meren, aandacht geschonken. Het is vrijwel zeker dat zich in vele herbaria nog ongepubliceerde vondsten uit Kotten e.o. bevinden; vermelding hiervan in Buxbaumia kan bijdragen om een vollediger beeld van de mosflora van dit gebied te geven.

De vindplaatsen zijn achter de soortnamen vermeld en als volgt afgekort:

It = Italiaanse Meren	Wi = Willink en omgeving
K = Kleine Beek	Wil = Wiltershaar
N = Nonneven	WiZ = Veenterreintje ten Zuiden
O = Oedingse Beek	van Willink
S = Staringpoeltje	a = algemeen

De nieuwe soorten zijn onderstreept.

Hepaticae

Blasia pusilla (Wil, O), *Calyp. trich.* (a),
Conophallium con. (K, O), *Diplophyllum alb.* (a), *Lophocolea*
bident (a), *heterophylla* (Wil), *Marchantia pcl.* (a),
Odontoschisma Sph. (WiZ), *Pellia epiph.* (a), cf *endiv.* (K).

Musci

Atrichum und. (a), *Aulacomnium pal.* (WiZ, N) *Brachythecium*
rut. (a), *Bryum arg.* (a), *Calliergon cordif.* (WiZ), *stram.* (N),
Calliergonella cusp. (It.), *Camptothecium lutesc.* (WiZ),
Ceratodon purp. (a), *Ctenidium mollusc.* (S) *Dicranella he-*
terom. (a), *Dicranoweisia cirr.* (It. O) *Dicranum scop.* (a), und.
(N) *Drepanocladus cf exann.* (N), *aduncus* (S), *Eurhynchium*
cf *Schleich* (O), *Stok* (a), *striat* (It. O, Wi), *Fontinalis*
antipyr. (S), *Funaria hygrom.* (a) *Hypnum cupr.* (a), var. *eri-*

cet. (a), *Isopterygium elegans* (It. O. K.), *Leptodictyum rip*
(Wi.), *Leucobryum glauc.* (a), *Mnium aff.*, (It. Wil.) *horn.* (a),
punct. (K), *undul.* (a), *Philonotis cf fontana* (It.), *Plagiothe-*
cium dent. s.l. (a), *roeseaneum* (K), *Pleurozium schr.* (a), *Pogo-*
natum aloid. (Wil.), *Pohlia nut.* (Wil.), *Polytrichum comm.* (a),
junip. (a), *formosum* (It.), *pilif.* (a), *Pseudoscleropodium p.*
(a), *Rhytidiadelphus squarr.* (Wil.), *Sphagnum comp.* (N, WiZ),
fimbr. (N), *molle* (WiZ), *pal.* (WiZ), *papill.* (N, WiZ), *squarr.*
(N, WiZ), *subsec.* (It. WiZ), *Thuidium tamarisc* (It.).

Van deze plaats mijn hartelijke dank aan E. Agsteribbe, S. Groenhuyzen en W. Meyer voor controle der determinaties.

Recente belangrijke bryologische publicaties.

Het is niet de bedoeling om in ons bescheiden tijdschriftje volledige overzichten van de recente bryologische literatuur te geven. Daarvoor verwijzen wij naar *Revue bryologique*, de *Bryologist* (N. Am.), en de "Transactions" van de British Bryological Society. Het eerstgenoemde tijdschrift bevindt zich in verscheidene Nederlandse bibliotheken. *Bryologist* en *Transactions* zijn bij ondergetekende steeds te raadplegen. We beperken ons nu en voortaan tot het aanduiden van voor Nederlandse mossenliefhebbers werkelijk belangrijke boeken en tijdschriftartikelen.

Nieuwe mosflora's

Gams, H. *Kleine Kryptogamenflora Mitteleuropa's*, 2e druk, Jena, Fischer. Behandelt mossen en varens, zeer beknopt; de tabellen gebruiken wel eens te veel oecologische kenmerken, maar vooral voor studie van Middeneuropese mossen zeer goed bruikbaar volgens de ervaring van diverse Ned. bryologen.

Bertsch, K. *Mosflora*, Eugen Ulmer in Stuttgart, Prijs ca. f. 7.20. Volgens Prof. v. d. Wijk voor Ned. mossenstudie goed bruikbaar, ook met tabellen naar gametofytenkenmerken.

Nieuwe bewerkingen van geslachten en bepaalde soorten
Tuomikoski, R. Über die Kollektivart *Drepanocladus exannulatus* (Br. eur.) Warnst. Ann. Bot. Soc. Zool. Bot. Fenn, "Vanamo". Tom 25, no. 1, 44 p. (1949).

D. exann. reeds vrij moeilijk van *D. fluitans* te onderscheiden wordt hier gesplitst in de volgende "soorten". (vgl.

de auteur misschien ook als subspecies op te vatten): *D. tundrae* (Arn.) Loeske, *D. procerus* (Rén. et Arn.) Warnst., *D. trichophyllos* (Warnst.) Mikūt en *D. ex. s. s.*
 Dit geschiedt niet alleen op grond van nogal spaarzame morphologische verschillen, maar vooral ook op grond van vondsten van z.g. "Mischrasen", vegetaties waarin verscheidene van deze vormen constant door elkaar voorkomen. De vraag naar het gebruik van de begrippen subspecies en variëteit wordt in deze studie aan de orde gesteld, maar m.i. niet bevredigend opgelost. De auteur spreekt hier over historische motivering van de wijze waarop deze begrippen in de bryol. systematiek gehanteerd worden. Kennisname van deze publicatie is voor Ned. bryologen zeer leerzaam. Binnenkort zullen we hem voor onze bibliotheek ontvangen.
Wilczek, Dr. R. (1948). Le genre *Dicranum* Hedw. en Belgique.

Bulletin du Jardin Botanique de l'Etat, Bruxelles-Bulletin van den Rijksplantentuin, Brussel, Deel XIX, afl. 2, p. 91-171.

Een zeer waardevolle publicatie, niet alleen bij het bestuderen van de Ned. *Dicranum* soorten, maar ook voor diverse midden-europese soorten te gebruiken, aangezien verscheidene daarvan tot in België (Ardennen) voorkomen. De Belgische *Dicranum* flora omvat de helft van alle Europese soorten. *Dicranum scoparium* var. *pumilum* Gray, var. *spadicum* Boul. var. *vulgare* F. *breve* Boul. en *D. undulatum* f. *crispa* v.d.Br. worden als modificaties of als te slecht bestudeerde vormen beschouwd.

Bijzonder waardevol is deze publicatie doordat er voor het eerst gebruik in wordt gemaakt van anatomische kenmerken op grond waarvan men verschillende tot dusver moeilijk te determineren vormen, scherper van elkaar kan onderscheiden. De monografie is voorzien van een goede tabel, uitvoerige beschrijvingen en afbeeldingen. De beste waardeschatting is wellicht het feit, dat deze monografie bij verschillende werkgroepleden in de praktijk reeds vele diensten bewees.

Wynne, Frances E. (1944)

Studies in *Drepanocladus*.

I. History, Morphology, Phylogeny and Variation, Bull. of the Torrey Bot. Club. Vol. 71. no. 3., p. 207-225.

II. Phytogeography (In N. Am.) Am. Midland Naturalist, vol. 32, no. 3, p. 643-668.

III. Doubtful and excluded names. Bryologist vol. 47, p. 66-78.

Deze studies staan in scherp contrast tot de *Drepanocladus* publicaties van de Fin Tuomikoski. Terwijl Tuomikoski in 1940 in Vol. 15, van Ann. Bot. Zool. Bot. Fenn. Vanamo, stelling neemt tegen het geheel volgen van de "lumping" door Moenkemeyer bij dit geslacht verricht, gaat Wynne nog iets verder dan Moenkemeyer door b.v. *D. Sandneri* als synonym met *D. aduncus* te beschouwen. Het is jammer dat we in deze publicaties tevergeefs zoeken naar een bruikbare tabel.

----- (1945) Studies in *Calliergon* and related genera. Bryologist vol. 48.

Evenals de *Drepanocladus* studie kregen we dit artikel doordat de latere jaargangen v.d. Bryologist niet meer in een Ned. bibliotheek aanwezig zijn, pas laat in handen. We vestigen er alsnog de aandacht op, vooral omdat hier voorgesteld wordt *Calliergon giganteum* Kindb. als soort te laten vervallen en de vormen hiervan onder *C. cordifolium* (Hedw.) Kindb. te plaatsen. Nader onderzoek zal uit moeten maken, in hoeverre dit verantwoord is.

Belangrijke nieuwe publicatie over Mycorrhiza bij levermos-
sen:

Stahl, Marianna. Die Mycorrhiza der Lebermoose mit besonderer Berücksichtigung der thallosen Formen.

Planta Bd. 37 (1949) p. 103-146.

W. Meijer.

VERSLAGEN en MEDEDELINGEN

Hoklijstjes voor mossen

Prof. Dr. R.v.d.Wijk, Botanisch Lab. te Groningen, afd. Planten-systematiek, heeft gedrukte hoklijstjes beschikbaar voor Musci, Hepaticae en Lichenen.

Formaat I.V.O.N., vrijs linker pagina voor aantekeningen, drijs F.l.-- de 40 stuks.

Van de Redacteur:

Op alle soorten van bryologische copy wordt prijs gesteld. Willen de auteurs echter alleen artikelen inleveren die duidelijk getypt zijn aan één zijde van het papier?

In ruil ontvangen voor de bibliotheek:

Een rijke collectie van overdrukken van Dr. A.W.Evans (New Haven) waaronder zich vele publicaties bevinden over Noord-amerikaanse mossen die ook in Europa voorkomen o.a. in de series "Studies among our common Hepaticae", Notes on New England Hepaticae, Aparte studies over bepaalde geslachten (o.a. Radula, Scapania en Riccia) en het belangrijke artikel "The classification of the Hepaticae" in Bot.Review 5(1939) en andere.

Uitlening geschiedt door de bibliothecaris, S.Groenhuyzen.

VERSLAG VAN BIJeenKOMSTEN DER AMSTERDAMSE BRYOLOGISCHE WERK GROEP.

Op 25 October, 16 November en 7 December 1948 en op 18 Januari, 8 Februari, 1 Maart en 22 Maart 1949. Zoals gewoonlijk werden ook op deze avonden weer diverse soorten gedetermineerd en critische soorten gezamenlijk gecontroleerd.

Op de eerste avond begon Agsteribbe met een uitdeling van overvloedig kapselsdragende Leucobryum glaucum, afkomstig uit het Leuvenumsebos. Wim Meijer toonde ons materiaal uit

Fins Lapland nl. Paludella squarrosa, Splachnum vasculosum, Androsace petrophylla en Racomitrium heterostichum var. obtusum, waarvan de laatste twee soorten door Agsteribbe gecontroleerd werden. Ook Mosckia blyttii en Lsiocolea bantryensis (= Lophozia hornschuchiana) (leg.en det.W.Meijer) uit Zwitserland en Cololejeunea rossettiana uit het Belgische Nationale Park (Furfooz) (leg.en det. E.Agsteribbe) kregen we te zien.

Kok determineerde een van Voorne afkomstige Drepanocladus aduncus. Op de twee volgende avonden werden met uitzondering van Distichium inclinatum die op de Weissfluh, "Ob Wolfgang" bij Davos in Zwitserland op 2700 m. voorkwam (leg.en det. W.Meijer), onze krachten hoofdzakelijk besteed aan materiaal dat we op onze Texelse excursie verzameld hadden, Gedetermineerd werden de volgende soorten:

Lophozia bicrenata en - ventricosa, Calypogeia trichomanis, Thuidium tamariscinum, Bryum pendulovatum (= B.pendulum), Cephalozia biscuspidata, Campylium stellatum, Drepanocladus aduncus, Dicranella cerviculata, Sphagnum plumulosum en - palustre, Pallavicinia lyellii, Mnium affine s.l., Mnium hornum, Calliargon cordifolium, Eurhynchium Stokesii, Lophocolea heterophylla, Campylopus flexuosus en - fragilis, Fissidens adianthoides (c.spor.) Leptobryum pyriforme (c.gemmae).

Deze soorten kwamen voor een groot deel in de Muy voor. Een juiste opgave van de vindplaatsen vindt men in het Texelverslag.

Op 18 Januari '49 zorgde Landwehr voor een interessante afwisseling. Hij bracht nl. stukken sub-fossiel veen mee, dat hij op een diepte van 5.20 m. - A.P. aantrof in een vijver, die in het Heempark te Amstelveen gegraven werd. Ijverig werden er door ons stukjes vanaf "gepulkt", preparaten gemaakt en de navolgende soorten gedetermineerd: t.w. Sphagnum imbricatum, Tomenthophum nitens, Thuidium blandowii, en Calliargon giganteum. Kesler had nog mooie polletjes Rhodobryum roseum bij zich dat hij op 29 Dec.'48 op de noordhelling van een dijk langs de IJssel bij Devanter verzameld had. Op 8 Febr. materiaal van de Aandammerbrug o.a. Leptodictyum trichopodium var. Kochii, Cirriphyllum piliferum, Campylium polygamum, Sphagnum subsecundum s.l. en Sph. fimbriatum (leg.en det.S.Groenh.) Agsteribbe en Meijer

hielden zich voornamelijk bezig met Hepaticas en Sphagna die afkomstig waren van de omgeving van Kotten (leg. C. Booy). De 1ste Maart liet Meijer *Orthodicranum montanum* zien van een nieuwe vindplaats nl. 't Baarnsebos bij station Baarn, waar het aan de voet van een boom groeide. Ook bij het Pluismeer had hij interessante soorten verzameld. Allereerst liet hij ons hiervan *Odontoschisma denudatum* zien. *Agsteribbe* determineerde uit het Pluismeer materiaal natuurlijk alles wat op *Campylopus* leek. (*Campylopus flexuosus* en *pyriformis* kwamen er uit te voorschijn). Verder werd onze aandacht nog gevestigd op door Roskam verzameld materiaal uit België o.a. op *Racomitrium fasciculare* (bos bij Stèr) en *Leptoscyphus Taylori* (Hogne bij Hockay).

Op 22 Maart '49 wederom krachten besteed aan Zwitsers materiaal (leg. W. Meijer) o.a. *Sphagnum Girgensohnii* (veentje bij Schwagerloch) en *Campylium halleri* (Prastigau, ob Klosters, Graubünden). Vooral interessant was een vondst van Hargen (N.H.) (leg. W. Meijer) nl. *Lophozia Mildeana*. Hiervan was ook reeds materiaal verzameld op 25.7.41 en wel bij de zandafgraverij. Het werd door Dr. H. Persson als zodanig gedetermineerd.

Bij het nazien van ander materiaal dat eveneens van Hargen afkomstig was, echter bij een veentje op 2.8.40 verzameld was, ontdekten Agtsreibbe en Meijer nog meer *Lophozia Mildeana*. Verder nog wat materiaal van de Geul van Texel bekeken o.a. *Dicranum scoparium* en *Polytrichum commune*; determinaties van *Barbula unguiculata* van het Amsterdamse bos (leg. Meij. Dr. Timmer) en door Vergouw *Tortula subulata* (Vossen del. A.W.D.), *Hypnum cupr. var. resupinatum*, *Homalothecium sericeum* en *Amblystegium serpens* van Vogelenzang.

RECTIFICATIE Door een technische fout is ^{S.} Groenhuyzen. in het vorige nummer (Burb. Vol. III, p. 14) de naam weggevallen van de auteur van het artikel: "Een bryologische excursie in de omgeving van Halfweg". Dat is Drs. W. Vergouw.